

УДК 811.161.2:81'25]:33

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2026.1.21>

І. М. ТУРЧИН

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна
Електронна пошта: irynaturchyn1@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4630-8273>*

Н. Г. ГОРОДЕЦЬКА

*кандидат психологічних наук, доцент
в. о. завідувача кафедри іноземних мов,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна
Електронна пошта: 19hnh74@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9403-0272>*

Л. Й. БОНДАРЧУК

*старший викладач кафедри іноземних мов,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна
Електронна пошта: lbondarcuk660@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0007-1712-4447>*

Н. Б. ГАВРИШКІВ

*старший викладач кафедри іноземних мов,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна
Електронна пошта: hnat1976@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9731-6973>*

ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Запропоноване дослідження зосереджено на соціально-історичних умовах формування українського перекладу іноземної наукової літератури з економіки, його лінгвістичних та позалінгвістичних факторах, цільовій аудиторії такого типу перекладу. Досліджуються витоки наукового перекладу в Україні, а також аналізуються мовні й позамовні фактори, що зумовили його формування та подальший розвиток. Особлива увага приділяється виявленню мовно-стилістичних і функціональних відповідників між історично віддаленими зразками українського наукового перекладу та сучасними перекладацькими практиками.

У статті розглядається особливість функції формування національної свідомості наприкінці 1800-х – на початку 1900-х років. Зачатки наукового українського перекладу були розроблені людьми з глибокими патріотичними почуттями та лінгвістичною підготовкою. Під час формулювання цільових текстів вони повинні були враховувати точність та милозвучність української спеціальної лексики, яка на той час ще не була повністю сформована, та започаткувати перші стилістичні та функціональні традиції українського наукового дискурсу.

У статті аналізуються три перекладні роботи з економіки. Наведено оригінальні тексти разом із їхніми українськими відповідниками та виділено характерні особливості трансформацій перекладу. До них належать текстуальні розширення (іноді додаткові пояснення) або, навпаки, текстуальні скорочення (ігнорування неважливої або застарілої економічної, географічної чи соціальної інформації). Подібні трансформації також простежуються в сучасних прикладах перекладів, де перекладачі – здебільшого професійні економісти – звертаються до своїх студентів та осіб, зацікавлених в економіці.

Встановлено, що переклад наукової економічної літератури – це складний інтелектуальний процес, що передбачає прагматичну адаптацію інформації до цільової аудиторії, забезпечення високого рівня термінологічної точності та послідовності, а також урахування культурного, професійного й дискурсивного контекстів.

Ключові слова: перекладацькі праці, наукова література з економіки, цільовий текст, позамовний фактор, функція формування національної свідомості, стилістична та функціональна традиція, український науковий дискурс, перекладацька трансформація.

Поставлення проблеми. В умовах утвердження України як держави із власними політичними інтересами та соціально-економічною структурою значення перекладу наукової літератури продовжує зростати, даючи змогу здобувачам освіти і фахівцям глибше вивчати теоретичні надбання й практичний досвід розвинутих індустріальних держав у технологіях, природничих дослідженнях, культурній та господарській діяльності.

Сучасний стан українського перекладу наукової літератури збігається з помітним поступом у справі викладання іноземних мов (насамперед англійської мови) в українських загальноосвітніх та спеціальних закладах освіти: предмет іноземної мови передбачено вже на рівні наймолодших класів початкової школи; значно збільшено кількість навчальних годин; з доступністю інтернет-ресурсів суттєво розширено технічні можливості засвоєння навчального матеріалу. Та попри всі позитивні зміни у ствердженні позицій іноземних мов в українській освіті, рівень вмінь та навичок іншомовної комунікації більшості випускників ще не дозволяє їм повноцінно розуміти зміст автентичних фахових текстів. Тому на даний час, коли поживляються міжнародні наукові та виробничі контакти, особливого значення набуває освіта і працевлаштування українців за кордоном, переклад наукової літератури українською мовою в нашій державі не втрачає актуальності і потребує як нових перекладацьких праць, так і їхнього критичного аналізу.

Метою нашого дослідження є початкові кроки наукового перекладацтва в Україні, мовні та позамовні чинники впливу на його зародження та розвиток, пошук мовно-стилістичних та функціональних паралелей історично віддалених зразків українського наукового перекладу з роботами сучасних перекладачів. Об'єктом дослідження стала низка цільових текстів – українських перекладів наукових книг економічного змісту кінця XIX – початку XX ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наші висновки були сформовані з урахуванням дослідження Т. Панько (термінологічні засади перекладу книги економічного змісту, Т. Кияка (лексико-стилістичні проблеми сучасного наукового перекладу в Україні), І. Коропецького (зародження економічної науки в Україні), С. Злупка (персоналії і теорії української економічної думки) з використанням порівняльно-історичного методу (аналіз історичних, політичних, етнокультурних, соціально-господарських обставин розвитку наукового перекладу в Україні), а також контекстно-інтерпретаційного методу (наведення аналізованого англомовного мікроконтексту у зіставленні з його українським еквівалентом).

Виклад основного матеріалу дослідження.

В українському мовознавстві переклад наукової літератури є галуззю, яка й досі перебуває в тіні перекладу художнього, значно активнішого й глибше дослідженого. Недостатній розвиток наукового перекладу в нашій країні зумовлений насамперед надто складними обставинами функціонування самого українського наукового мовлення в Україні – від царсько-цісарського періоду з його жорстоким переслідуванням україномовних письменників і дослідників до радянських часів із задекларованим рівноправ'ям мов союзних республік та фактичною відсутністю цих мов у науковому житті тодішньої унітарної держави, де практично всі права на наукову комунікацію отримала російська мова. Тому цілком природньою є реальна тодішня відсутність наукового перекладу українською мовою, адже жодних умов для його розвитку в Україні тієї пори не існувало.

Як зауважив науковець М. Стріха, "...жодне видавництво УРСР не друкувало перекладних наукових праць – байдуже, чи з гуманітаристики, то з природничих наук (задля справедливості зазначимо, середини 1980-х практично припинився й видрук оригінальних монографій українською мовою" [Стріха: 142]. Такої

ж думки й О. Забужко, яка стверджує, що "...в той час жоден з класиків світової філософської, соціологічної чи економічної думки не зявився по-українськи хоча би пристойним однотомником" [Забужко: 120].

Стосовно наукових книг економічного змісту (і в іншомовних, і в українських варіантах), то вони традиційно наділені рисами, що відрізняють їх від досліджень іншої наукової тематики, а тому під час перекладу вимагають особливих підходів залежно від цільової аудиторії та функціонального призначення книги. Мова йде насамперед про надмірну насиченість текстів інформативними даними (цифрами, різного роду величинами, власними назвами, господарськими реаліями тощо), що мають здатність швидко втрачати актуальність. Переклад літератури економічного змісту отримав найбільше поширення і в новітню добу пострадянської України, і на початкових кроках наукового перекладу українською мовою наприкінці XIX – на початку XX ст. Відносно нова на той час галузь досліджень викликала жваве зацікавлення і науковців, і пересічних громадян, оскільки переймалася близькими всім господарськими проблемами і була націленою на успіх у підприємстві.

Попри те, що окремі теоретичні дослідження з питань господарювання, управління, фінансової політики розглядали у своїх філософських працях окремі вчені ще до XVIII ст., економіка як окрема наука сформувалася саме на рубежі XVIII-XIX ст. Звичайно, вчені пов'язують формування економічної теорії з науковою діяльністю Адама Сміта та його британськими послідовниками кінця XVIII – початку XIX ст.

Для України, яка на той час перебувала у складі двох держав (Російської імперії та Австро-Угорщини), формування економічної науки розпочалося із створення в першій половині XIX ст. кафедр політичної економії та запровадження курсу економіки в п'ятьох університетах, розміщених на території сучасної України: Харківському, Київському, Одеському, Львівському та Чернівецькому.

Через утиск української мови та заборону її використання в громадських закладах жоден із перших українських професорів не писав своїх праць українською мовою. Так, у Львівському університеті мовами викладання були польська та німецька, у Чернівецькому – виключно

німецька; у Харківському, Київському та Одеському – виключно російська. Крім того, через недостатню кількість фахівців у галузі економіки для викладання в університетах запрошували іноземних (в основному, німецьких) вчених. Так, одразу після заснування Харківського університету для викладання курсів економічних дисциплін на правничому факультеті запросили двох німецьких вчених, які читали лекції, звісно, німецькою мовою.

У монографії, впорядкованій економістами США за редакцією І. Коропецького, наводять таку статистику: за період другої половини XIX ст. – на початку XX ст. з 42 професорів з економіки, що працювали в українських університетах, 18 мали нагоду здобувати освіту на Заході, в основному в Німеччині, тому досконало знали основні європейські мови. Звичайно, книги теоретиків західної економічної думки вони опановували безпосередньо з оригіналу [Koropetskyi; Коропецький].

Важливим було й питання реципієнта перекладів економічної літератури українською мовою. На думку М. Стріхи, український переклад XIX-XX ст. був зорієнтований на інтелегентні верстви, які були переважно двомовними (багатомовними). Отже, він виконував не тільки інформативну функцію, а передусім функцію націєтворчу [Стріха: 140].

Таким чином, науковий переклад як окрема галузь українського перекладу формувалася зусиллями людей, які керувалися насамперед глибокими патріотичними почуттями. Зокрема, біля витоків наукового перекладу в Україні стояв класик української художньої літератури, поет і філософ І.Я. Франко.

Як вказує професор С. Злупко, "... до пізнання економіки Франко йшов від знайомства з творами соціалістичної орієнтації, а тому користувався категоріями трудової власності" [Злупко: 186].

І. Франко активно використовував економічні терміни у художніх творах, публіцистиці, наукових статтях і у своїх перекладах з німецької мови. Так, наприкінці 70-х років XIX ст., в Галичині за активної участі Каменяра видали українською мовою працю Г. Шеля "Суспільно-політичні стороництва в Німеччині".

На думку Т. Панько, близько 200 термінів в українському перекладі праці Г. Шеля

є еквівалентом німецьким термінам-інтерпретаторам понять. Це прості терміни на зразок *товар, відтворення, попит, продаж, вартість, надпродукція, підприємство* тощо, терміносполучення (їх більшість) *робуча сила, робучі знаряддя, залізний закон заробітної плати, кошти витвору, средства продукційні* [Панько: 28].

Популяризуючи в Україні марксизм, палким прихильником якого він був на початку своєї наукової діяльності та творчості і критиком наприкінці, І. Франко перекладав окремі сторінки праці Ф. Енгельса “Анти-Дюрінг” і назвав свою працю “Початок і теорія соціалізму Фрідріха Енгельса” [Франко].

Зазначена робота є зразком функціонально-адекватного перекладу, призначеного для українського реципієнта, з вилученням матеріалу, пов’язаного з іменем Є. Дюрінга. Попри те, що саме на полеміці з суспільно-філософськими поглядами Є. Дюрінга збудована праця Ф. Енгельса: ім’я цього філософа жодного разу не згадано у перекладі. Структурно перекладач зберіг лише вступ і третій розділ оригіналу.

Як зауважують автори коментаря до 50-томного видання творів І.Франка, В.Горський, В.Литвинов і Т.Чабан, “... на перекладі Франка відбився ряд обставин. Насамперед переклад був зв’язаний з труднощами термінологічного характеру” [Горський, Литвинов, Чабан: 557].

Порівнюючи семантичні структури міжмовних відповідників економічних термінів німецької і української мов, можна констатувати про «розбіжності в мовних презентаціях семантичних структур, нейтралізація яких може бути успішно здійснена шляхом вибору адекватного відповідника» [Артьомцев, Синегуб: 245].

Іншим прикладом перекладу літератури економічного змісту є відтворення українською мовою брошури польського соціал-демократа С. Дікштейна “Kto z czego żyje?”, опублікованого у львівському часописі “Воля” у 1902 р., а згодом окремою книжечкою. Стосовно авторства перекладу (його у публікаціях не вказали), існують різні думки. Т. Панько називає Лесю Українку автором [Панько: 30].

Т. Панько підкреслює новаторську функцію перекладу. Припускається думка, що тут, очевидно, вперше в українській мові вжито термін

прибуток, який згодом витіснив синонімічний йому *зиск*, часто вживаний І. Франком. Більшість термінолексики, що її вжито у перекладі, входить до складу сучасної української соціально-економічної лексики. Це слова: *пода-ток, товар, процент, ринок, продаж, вартість, рента, робоча сила, робочий день* тощо [Панько: 44].

Значений переклад виконували шляхом повного відтворення із збереженням рис науково-популярного викладу оригіналу, з його численними образними висловами та фразеологізмами: “Ale przedstawmy szczęśliwy kraj, w którym *buty spadają z deszczem*” [Młot: 6]. – “Але припустім на хвилю, що на світі є такий щасливий край, де *чоботи падають з неба*” [Дікштейн: 8].

Зберігаючи у загальних рисах стиль і польські реалії авторського дискурсу, перекладач, разом з тим, вдається до одомашнення у відтворенні мір ваги та грошових одиниць: “Przypuścimy, że kupił bawełny za 14.000 *złoty*ch” [Młot: 14]. – “Нехай він бавовни купив за 2800 *корон*” [Дікштейн: 8].

На теренах сучасної України колосальний вплив також мали ідеї вільного підприємництва, які започаткував А. Сміт. Серед його прихильників – І. Вернадський, М. Балудянський, М. Туган-Барановський та інші. Книгу А. Сміта “The Wealth of Nations” тогочасні студенти і науковці читали в оригіналі [Smith].

У 1913 р., у Львові опубліковано український переклад книги А. Сміта під назвою “Багатство народів”, автором якого був О. Михалевич [Сміт]. Обраний ним метод скороченого перекладу спонукає його зосереджуватися на найдоцільнішій, на його думку, інформації для українського читача, уникаючи перекладу багатьох лексем, властивих дискурсові А. Сміта, в тому числі його звертань до читача.

Скорочуючи дискурс А. Сміта, перекладач водночас намагається певним чином зберегти авторський стиль і, якщо він уникає перекладу певних лексем або синтаксем, то це, очевидно, можна пояснити певним намаганням зберегти стрункість змісту цільового дискурсу або ж оминати приклад, ідентичний вже описаному: “A country carpenter deals with in every sort of work that is made of wood: a country smith in every sort of work that is made of iron. The farmer

not only a carpenter, but a joiner, a cabinet-maker, and even a carver in wool, as well as wheelwright, a ploughright, a cart and wagon-maker” [Smith: 16]. – “В селі плотник робить і столярську роботу, іноді і токарську і бондарську” [Сміт: 17].

Як видно, українське речення значно менше за рахунок перекладацького узагальнення (генералізації). Зокрема, говорячи про деревообробні професії, автор українського перекладу уникає згадки про металообробний фах. А довга низка деревообробних професій, наведена А. Смітом в оригіналі, у перекладі О. Михалевича обмежена лише трьома лексемами, які, очевидно, на думку українського перекладача, означають принципові для села ремесла. У перекладі з’являються токарська та бондарська робота, що може вказувати на адаптацію до реалій українського села.

Водночас для детального тлумачення українському реципієнтові інформації з оригіналу перекладач іноді розширює лексемний обсяг речень, доповнюючи їх поясненнями (найчастіше це стосується певної суми грошей, міри довжини тощо): “*When wheat is at twelve shillings the quarter then wasted bread of a farthing shall weigh eleven shillings and four pence*” [Smith: 29]. – “Коли квартал пшениці коштує дваїцять шілінгів, то кількість хліба на фармінг (це четверта частина пені або деньє стерлінга) повинна заважити одинаїцять шілінгів і чотири пені” [Сміт: 27].

Грошові одиниці Англії автор перекладу тлумачить грошовими еквівалентами, які були в обігу в Наддніпрянщині (рублями), або ж в Галичині (крейцарами, ринськими): “*In the province of New York common labourers earn three shillings and six pence currency, equal to two shillings sterling a day*” [Smith: 61]. – “В околиці Нью Йорку звичайний чорнороб заробляє в день 3 шілінги і 6 деньє на тамошні гроші. А це буде коштувати 2 шілінги стерлінга (тобто рубель на російські гроші)” [Сміт: 54].

Намагання автора перекладу максимально пристосувати цільовий текст до реалій українського суспільства того часу інколи призводить до недоречних крайнощів: “*In lone houses and very small villages which are scattered about in so desert a country as the Highlands of Scotland, every farmer must be butcher, baker and brewer to*

his own family” [Smith: 16]. – “На бідних хуторах та маленьких селах, що розкидані далеко одно від другого, кожен хutorянин чи селянин, хоче він чи не хоче, а повинен бути zarazом і хліборобом, і різником, і квасоваром” [Сміт: 17].

Як бачимо, у цільовому дискурсі зникли реалії Британії: Шотландія, Гайленди, фермери. Натомість виникли хутори, хutorяни, квасовари.

Неусталеність української термінологічної системи з економіки значно вплинула на переклад, виконаний О. Михалевичем. Надто відчутною тут є його невизначеність у доборі лексики: *підприємець* чи *предпріємець*, *податок* чи *такса*, *вексель* чи *реченець*, *рента* чи *рата*. Як перший, так і другий варіанти кожної із наведених пар можна відшукати у дискурсі цільового тексту.

Улюблені метафори А. Сміта, які риторично наводяться ним у дискурсі (*brewer, butcher, baker*) для конотації поділу праці або різних професійних інтересів, О. Михалевич перекладає не завжди однаково. Наприклад, лексема *brewer* передається ним і як *квасовар*, і як *продавець пива*, і як *бровар*.

Оскільки даний переклад є надбанням діяльності української перекладацької школи початку ХХ ст., в дискурсі його знаходимо чимало граматичних та лексичних конструкцій, які є маловживаними чи й цілком не вживаються у сучасній українській мові. Надто гостро тут стоїть питання терміноодиноць, які цілком незрозумілі сучасному реципієнтові: *гешефт*, *гешефтяр*, *фабрикація*, *купно* тощо.

Стосовно застарілості деяких перекладів Г. Кочур зазначає: “Нова епоха вимагає нових перекладів. ... це явище звичайне для кожної літератури, а в українській літературі воно особливо зрозуміле, – адже наша літературна мова розвивалася в ненормальних обставинах... Те, що, з’являючись, було вершком літературного досягнення, за яке-небудь десятиліття здавалося безнадійно старосвітським” [Кочур: 95].

Варто також звернути увагу на сучасні дослідження економічних термінів. Аналізуючи способи відтворення англійських термінів фінансово-економічного дискурсу в українській мові, дослідники встановили, що найбільш розповсюдженим способом перекладу є вибір словникового еквівалента, зокрема такі його

різновиди, як переклад за допомогою лексичного еквівалента та переклад шляхом пошуку варіантної відповідності. Крім того, науковці виділили транскодування, зокрема такі його види, як транскрипція, транслітерація, змішане транскодування та адаптивне транскодування. Калькування та описовий переклад виявилися найменш поширеними [Zhamardiy et al.: 85].

Висновки. Попри певні лексико-стилістичні труднощі сприйняття аналізованих перекладів, слід підкреслити їхнє історичне значення. Безумовно, праця цих великих людей як зачинателів справи і українського наукового перекладацтва і українського термінотворення заслуговує на глибоку вдячність наших сучасників.

Проведений аналіз трьох перекладних робіт з економіки дозволив виділити основні закономірності та характерні риси трансформацій

перекладу. Було встановлено, що перекладачі застосовують як текстуальні розширення, додаючи пояснення для кращого розуміння, так і текстуальні скорочення, усуваючи неактуальну або другорядну інформацію. Таким чином, переклад наукової економічної літератури не є механічним перенесенням змісту з однієї мови на іншу, а передбачає прагматичну адаптацію змісту, збереження термінологічної точності та врахування культурно-професійного контексту.

Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні ширшого кола перекладних економічних текстів різних жанрів та спеціалізацій, а також у порівняльному аналізі трансформацій перекладу українською і іншими мовами для визначення універсальних закономірностей та специфіки адаптації термінології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артёмцев О. В., Синегуб С. В. Особливості перекладу німецької економічної термінології українською мовою. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія "Філологія. Журналістика"*. 2022. Т. 32 (71), № 1, ч. 2. С. 240-246.
2. Горський В. С., Литвинов В. Д., Чабан Т. Н. Коментар / І. Я. Франко. Зібр. тв. у 50 т. К.: Наук. думка, 1986. Т. 45. С. 557.
3. Дікштейн С. Хто з чого живе? / Пер. з пол. Львів: Бібліотека «Добрі новини», 1913. 56 с.
4. Забужко О. С. Мова і влада. *Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстика 90-х*. К.: Факт, 2001. С. 99–125.
5. Злупко С. Персоналії і теорії української економічної думки. Л.: Євросвіт, 2002. 528 с.
6. Коропецький І. С. Українські економісти ХІХ ст. та західна наука. К.: Либідь, 1993. 192 с.
7. Кочур Г. П. Здобутки й перспективи. *Всесвіт*. 1968. № 1. С. 92–97.
8. Панько Т. І. Від терміна до системи. Л.: Вид-во при Львівському університеті «Вища школа», 1979. 148 с.
9. Сміт А. Про багатство народів / Пер. О. Михалевич. Л.: Діло, 1913. 176 с.
10. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націтворенням (до постановки питання). *Сучасність*. 2003. № 3. С. 140–146.
11. Франко І. Я. Початок і теорія соціалізму Фрідріха Енгельса. *Зібрання творів у п'ятдесяти томах*. Т. 45. К.: Наукова думка, 1968. С. 467–499.
12. Młot J. (S. Dikszejn). *Kto z czego żyje?* Krakow: Prawa Ludu, 1902. 36 p.
13. Koropetskyi I. S. (Ed.). *Selected contributions of Ukrainian scholars to economics*. Cambridge, MA: [Publisher not specified], 1984. 229 p.
14. Smith A. *The wealth of nations*. London: Everyman's Library, 1991. 621 p.
15. Zhamardiy V., Olena SH., Denysovets I. Broslavska H., Kononets, N. Translation Analysis of Ways of Financial and Economic Discourse English Terms Reproduction in Ukrainian. *Applied Linguistics Research Journal*, 2021. 5 (8). P. 80-86. doi: 10.14744/alrj.2020.27870

REFERENCES

1. Artiomtsev, O. V., & Syniehub, S. V. (2022). Osoblyvosti perekladu nimetskoj ekonomichnoi terminologii ukraïnskoju movoju [Peculiarities of translating German economic terminology into Ukrainian]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia "Filolohiia. Zhurnalistyka"* [Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University. Series: Philology. Journalism], 32 (71), 1 (2), pp. 240–246.
2. Horskyi, V. S., Lytvynov, V. D., & Chaban, T. N. (1986). *Komentar* [Commentary] / I. Ya. Franko. *Zibr. tv. u 50 t.* (Vol. 45, p. 557). Kyiv: Nauk. dumka.
3. Dikshteyn, S. (1913). *Khto z chogo zhiie?* [Who lives from what?] / Translated from Polish. Lviv: Biblioteka "Dobri novyny." 56 p.
4. Zabuzhko, O. S. (2001). *Mova i vlada. Khroniky vid Fortinbrasa. Vybrana eseistyka 90-kh* [Language and power. Chronicles from Fortinbras. Selected essays of the 90s]. Kyiv: Fakt. pp. 99–125.

5. Zlupko, S. (2002). *Personalii i teorii ukraïnskoi ekonomichnoi dumky* [Personalities and theories of Ukrainian economic thought]. Lviv: Yevrosvit. 528 p.
6. Koropetskyi, I. S. (1993). *Ukrainski ekonomisty XIX st. ta zachidna nauka* [Ukrainian economists of the 19th century and Western science]. Kyiv: Lybid. 192 p.
7. Kochur, H. P. (1968). Zdobutky u perspektyvy [Achievements and prospects]. *Vsesvit*, (1), 92–97.
8. Panko, T. I. (1979). *Vid terminu do systemy*. [From term to system]. Lviv: Vyd-vo pri Lvivskomu universyteti “Vyshcha shkola.” 148 p.
9. Smith, A. (1913). *Pro bogatstvo narodiv* [The Wealth of Nations] / Translated by O. Mykhalevych. Lviv: Dilo. 176 p.
10. Strikha, M. (2003). *Ukrainskyi khudozhnii pereklad: mizh literaturou i natsietvorennia (do postanovky pytannia)* [Ukrainian literary translation: between literature and nation-building (on the issue)]. *Suchasnist*, (3), 140–146.
11. Franko, I. Ya. (1968). *Pochatok i teoriia sotsializmu Fridricha Engel'sa* [Beginning and theory of Friedrich Engels' socialism]. *Zibr. tv. u 50 tomakh* (Vol. 45, pp. 467–499). Kyiv: Nauk. dumka.
12. Młot, J. (S. Diksztejn). (1902). *Kto z czego żyje?* Krakow: Prawa Ludu. 36 p.
13. Koropetskyi, I. S. (Ed.). (1984). *Selected contributions of Ukrainian scholars to economics*. Cambridge, MA: [Publisher not specified]. 229 p.
14. Smith, A. (1991). *The wealth of nations*. London: Everyman's Library. 621 p.
15. Zhamardiy, V. & Olena, SH. & Denysovets, I. & Broslavska, H. & Kononets, N. (2021). Translation Analysis of Ways of Financial and Economic Discourse English Terms Reproduction in Ukrainian, *Applied Linguistics Research Journal*, 5 (8): 80-86. doi: 10.14744/alrj.2020.27870

I. M. TURCHYN

*Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages,
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, Lviv, Ukraine
E-mail: irynaturchyn1@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4630-8273>*

N. H. HORODETSKA

*Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor,
Acting Head of the Department of Foreign Languages,
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, Lviv, Ukraine
E-mail: 19hnh74@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9403-0272>*

L. Y. BONDARCHUK

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages,
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, Lviv, Ukraine
E-mail: lbondarcuk660@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0007-1712-4447>*

N. B. HAVRYSHKIV

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages,
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv, Lviv, Ukraine
E-mail: hnmat1976@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9731-6973>*

ORIGINS OF THE UKRAINIAN TRANSLATION OF ECONOMIC SCIENTIFIC LITERATURE

The suggested research focuses on the social and historical conditions of translating foreign economic-scientific literature into Ukrainian, its linguistic and extralinguistic factors, and the target audience for such translations. The study

explores the origins of scientific translation in Ukraine and analyzes the linguistic and extralinguistic factors that have shaped its emergence and development. Particular attention is paid to identifying stylistic, linguistic, and functional parallels between historically distant examples of Ukrainian scientific translation and the practices of contemporary translators.

The paper examines a particular nationally-oriented function in the late 1800s – early 1900s.

The outlines of scientific Ukrainian translation were developed by individuals with deep patriotic feelings and linguistic backgrounds. When formulating target texts, they had to consider the accuracy and euphony of the Ukrainian special lexicon, which was not yet complete at the time, and to initiate the very first stylistic and functional traditions of Ukrainian scientific discourse.

The paper examines three translations of economic works. It presents the original micro-contexts alongside their Ukrainian equivalents and distinguishes the vivid features of translation transformations: textual extensions (occasional additional explanations) or, conversely, textual shortenings (omission of some unimportant or outdated economic, geographical, or social information). These sorts of transformations can be traced in current translation samples, where translators (mostly professional economists) aim their work at students and people interested in economics.

It has been established that translating scientific economic literature is a complex intellectual process that involves pragmatic adaptation of information to the target audience, ensuring high terminological accuracy and consistency, while also taking into account cultural, professional, and discursive contexts.

Key words: translation works, scientific literature on economics, target text, extra-lingual factor, nationally-orienting function, stylistic and functional tradition, Ukrainian scientific discourse, translation transformation.

Дата першого надходження статті до видання: 18.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.05.2026